

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Krønikens Gienmæle

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krønikens Gienmæle", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1813_208-com-shoot-idm87.pdf (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

historiens. Der hentydes både bredt til historien og mere specifikt til Grundtvigs historiebog, *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng*, som udkom i december 1812 og bragte Grundtvig i heftig polemik med flere af tidens kulturpersonligheder, se indledningen til *Verdenskrøniken* 1812.

indsigelse, protest.

forkert.

vanskeligt.

her: offentligheden.

undtagen.

her: offentligheden.

hvis.

tilbagekalde.

endvidere.

fuldt ud.

garanti, sikkerhed.

af hensyn til venskab.

vis, måde.

kaldt tidsaldrene sammen.

tydeligt.

mistet.

menneskesønnen, dvs. Jesus.

forlanger, kræver.

handling, gerning.

skjult; svært at udgrunde.

helt bestemt.

den menneskelige slægts.

historien, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

blevet.

krigere.

smukke.

udforskede.

såvel som.

spiste ('æde' var på Grundtvigs tid et neutralt udtryk).

går.

stolt.

går langsomt.

går over himlen.

hastigt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

vanskelige.

blomster.

for at.

gøre sig den illusion.

historien, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

hælvten, halvdelen.

frembragt.

også.

kendskab dertil.

gøre sig illusioner.

også.

historie, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

som om.

forunderlig.

overfor menneskene.

garanti.

flygte fra.

styrke.

bruges.

handling, gerninger.

styrke.

tilmed.

viste trods imod.

plagede, gjorde livet besværligt for.

endog, tilmed.

i forhold til hvordan.

historien, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

forskellige tænkeevner, fatteevner. Rettelseslisten retter til 'Sindsadskillighed', dvs. forskellige sind.

dvs. undladt at vidne om sig selv.

erkendes.

forplantningen, udbredelsen.

fællesskaber, samfund.

forskellige.

kom i kontakt med hinanden, stødte sammen.

krigere.

handling; kampe.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forstyrres ikke, mister ikke fokus.

kæmpede.

lige så sikkert.

tydeligvis.

fuldt ud.

blive bekæmpet, forfulgt, forhadet.

ser ud til.

blive forsvaret (her: fornægtet, svigtet) og undertrykt.

det vil sige.

sandsynlig.

mægtig tale.

åbenlyst.

virkelig.

dersom, hvis.

dvs. eller også har Kristus alene retten til at dømme.

menneskesønnen, dvs. Jesus.

lige glad med.

handlinger, gerninger.

også.

tydeligt.

en gal person.

også.

om.

leder efter, opsøger.

handlinger, gerninger.

alt efter.

tydeligt.

nogensinde.

undtagen.

også.

bestemt.

som om.

idet de stoler overmodigt på, beråber sig på.

som om.

den største frækhed.

vent (imperativ).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: den lumske bagtanke.

til fordel for.

ganske vist.

det bevis behøver man ikke frygte (det kommer ikke til at ske).

den.

synes det.

således.

tidsalder.

også.

verdenshistorien.

en oversigt over historien.

allerede.

misforståelse.

smuldrer, opløses.

bliver han træt af, ledes han ved.

tit og ofte.

idet han mindes fædrene.

da.

spænde bælte om lænden.

ganske vist.

tåger.

blæse bort.

tåger.

helt.

afhænger af.

tumper, sinker.

en tumpe, sinke.

således.

tåbelighed.

tåger.

ægrer.

os tilkommer det, det er vores pligt.

blæste til kamp.

giver slip på; skiller sig af med.

give slip på; skille sig af med.

bede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gå.

mandigt.

bryde frem.

dvs. så dystert kunne Grundtvig ikke afslutte *Verdenskrøniken* 1812. Bogen slutter i stedet med en håbefuld beskrivelse af det nye norske universitet som udgangspunkt for Nordens omvendelse, se *Verdenskrøniken* 1812, s. 363.

helt, aldeles.

på snedig, lumsk måde.

omtale af ham.

sammenholdt, sammenlignet.

her: digtet. I anledning af Johannes Müllers død den 29. maj 1809 skrev Grundtvig digtet "Sagas Tempel. (Ved Johannes Müllers Død.)", trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 24. juli samme år.

sådan.

klagende.

da.

opstandelse.

således.

Ordene indgår i vers syv af salmen "Nu lader os hans Legem begrave", som man typisk sang ved afslutningen af en begravelse, jf. *Danmarks og Norgis Kirke-Ritual 1685-1985*, kap. 9.

ham.

ganske sikkert.

sande ord.

således.

velovervejede.

endnu.

drejer jeg talen mod et nyt emne.

således.

småtskåren, pedantisk.

indimellem, undertiden.

sandsynligvis: et omfattende eller heltemodigt greb om.

endvidere.

udtryksform, sprogbeherskelse.

et (stort) antal blade.

handling, gerning.

tidsalders.

mistede.

tro (imperativ, 2. person pluralis).

mangel på fast standpunkt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lære, filosofi.

oversigt over.

ufuldendthed; mangel på fast standpunkt.

ivrig efter at dadle, kritisere.

optegner, nedfælder.

kritisere, dadle.

godkendt, autoriseret målestok.

pålideligt.

ærlig.

er som maddiker.

således.

ufuldstændig, mangelfuld.

da.

evnen til at digte.

blandet.

skal man bevise (optativ).

tro (imperativ, 2. person pluralis).

sådan.

garanti, sikkerhed.

sådan.

tidsalders.

ufuldendthed.

tog helt fejl (egl. var fuldendte i den forkerte opfattelse).

erklærede sig fallit.

også.

småtskåren, pedantisk.

sandsynligvis: et omfattende eller heltemodigt greb om.

gode.

småtskårent, pedantisk.

oversigt over.

verdenshistorien.

ufuldstændigt, mangelfuldt.

fuldstændigt, uden mangler.

verdenshistorien.

ufuldstændig, mangelfuld.

på dens vegne træder op imod.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bestemt.

ville vi engang få.

ville blive.

blæser bort.

beslutning(er).

sådan.

bekendte.

Ordene indgår i vers syv af salmen "Nu lader os hans Legem begrave", som man typisk sang ved afslutningen af en begravelse, jf. *Danmarks og Norgis Kirke-Ritual 1685-1985*, kap. 9.

ham.

sådan.

det, at en person kan gøres ansvarlig for sine handlinger.

lige glad med.

dvs. i svært forståelig form.

således.

lille dreng. Pebling var egentlig et øgenavn for elever i latinskolen.

stå skoleret; aflægge regnskab.

formår.

af dens.

med den begrundelse.

lære, filosofi.

gav sig til, begyndte.

tydelige bevis.

læren, filosofien.

med den besynderlige begrundelse.

dvs. minder om en egenrådig magthavers bestemmelser og befalinger.

læren, filosofien.

underliggende slægtskab, efter ty. 'Grundverwandschaft' (*Grimm Wörterbuch 1854-1960*).

som om.

afvejede, afstemte.

kortfattet.

lære, filosofi.

kaste lys over.

afgørende forskel.

felten.

for at.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

helt.
krigere.
holder aldrig stand mod.
hold stand.
Guds navn ifølge ældre bibeloversættelser.
sådan.
sikrest, med størst sandsynlighed.
besvimelse, bevidstløshed.
ganske vist.
den afgørende forskel.
lære, filosofi.
afgørende forskel.
spejlbillede.
ganske sikkert.
er stolt, bryster sig.
dissekere, undersøge indgående.
eksistens.
her: det kortsynede menneskes.
mere galt, vanvittigt.
menneskene i deres karakter af skabninger.
havde myndighed til at afgøre (om).
indimellem, nu og da.
den afgørende forskel.
lat., 'fra at være til at kunne gælder følgeslutningen' (overs. GV). Der sigtes til en regel i den klassiske logik om slutninger mellem logiske modaliteter (mulighed, virkelighed, nødvendighed). Den siger, at man kan slutte fra en tings virkelighed til dens mulighed, men ikke omvendt.
helt.
etc.
helt.
solidt, regelret.
etc.
mysteriereligioner.
masserne, pøblen.
etc.
for at.
tilføjer.
fra.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forud for.

allerede.

endvidere.

almindelige.

ty., 'nøjes med de almindelige begreber'.

lat., implicit.

fremtræder i ny skikkelse som.

fremsat.

Det første og sidste bogstav i alfabetet anføres her som symbol på begyndelsen og afslutningen, jf. Åb 21,6, hvor Gud siger: "Jeg er Alfa og Omega, begyndelsen og enden". I Schellings tekst er bogstaverne skrevet 'A' og 'O' (1812, s. 112), hvilket Grundtvig altså fordanser til 'A' og 'Ø'.

det første, begyndelsen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

det sidste, afslutningen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

resulterende.

sidste, afslutningen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

lat., i højeste forstand.

ville da være nødvendigt.

lat., den udfoldede, udviklede gud.

det sidste, afslutningen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

lat., den udfoldede, udviklede gud.

eksistens.

virkelig, først og fremmest.

den person.

i lidt ny form, skikkelse.

åndeliges.

gøre for, være skyld i.

nødvendigvis.

ty., den slibrige, åleglatte mand; her i betydningen tvetydige, upålidelige.

nødvendigvis.

i sin art.

skjult.

Grundtvig har formentlig fejllæst Schellings tekst på dette sted. Den har "der Anfang und das Erste" (1812, s. 102), dvs. 'begyndelsen og det første'.

kan lide, har sympati for.

sandelig, rigtignok.

Man må blot læse (optativ), dvs. man behøver blot at læse.

redelighed.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Det vil da med andre ord sige, at.

ganske vist.

undtagen.

åndelige.

'Den intellektuelle anskuelse' er et nøglebegreb hos de tyske idealistiske filosoffer og betegner en særlig umiddelbar erkendelse af 'det absolutte', en erkendelse uden begrebslig formidling.

tidsalder.

etc.

lad os se.

sluppet dårligt af sted med det.

ordsprog, som betyder: 'hvis der ikke var straf til, ville det onde få overhånd'. Mau 1879, nr. 10.380; Grundtvig 1845, nr. 2.723.

ordsprog.

helt.

afgørende forskel.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

sikker, ubetvivlelig.

hvis.

'Den intellektuelle anskuelse' er et nøglebegreb hos de tyske idealistiske filosoffer og betegner en særlig umiddelbar erkendelse af 'det absolutte', en erkendelse uden begrebslig formidling.

hele sin identitetslære, se indledningen, afsnittet "F.W.J. Schelling".

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

hvordan.

kan.

eksisteret fra.

modsigte.

hvordan.

kan.

det sidste, afslutningen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

det første, begyndelsen, se punktkommentaren til 'A og Ø' ovenfor.

lat., den udfoldede, udviklede gud.

lat., den udfoldede, udviklede gud.

hvordan.

kan.

fremgangsmåde.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

vil (præsens pluralis).

sagt i korthed.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

lige så lidt som.

lige så sikkert, sandt.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

undtagen.

utvivlsom.

viser sig, frembryder.

Schellings identitetslære, se indledningen, afsnittet "F.W.J. Schelling".

åbenbar.

utvivlsomt.

eksistens.

om Gud vil.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

nødvendigvis.

viser sig, frembryder.

ønske.

åbne.

den menneskelige ufuldkommenhed, forgængelighed.

syndefaldet.

højeste grad af.

også.

ufuldkommen, menneskelig.

den menneskelige ufuldkommenhed, forgængelighed.

fra.

fællesskab, sammenhæng.

i Det Nye Testamente en betegnelse for Satan (kaldes også Beliar).

her: mistroiske personer, skeptikere.

slægtskabets (Steffens var Grundtvigs fætter).

tåbeligheden.

det modsatte.

kritiseret.

omtalen af.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fædrene side.

herhjemme.

universitet.

indforståede fagbegreber; neologismer.

udbasuneret.

lærde verdens, læsende publikums.

betegnede.

således.

en luftspejling, et fatamorgana.

drevet mange hjerner til vanvid.

udvikle sig færdig.

omtalen af.

handling, gerning.

herhjemme.

ville være.

forkastelig.

ville også være.

ville være.

endnu.

vejret.

skulle.

give agt på, lytte til.

planer; beslutninger.

advarsel, formaning.

vil (præsens pluralis).

få det til at stemme.

redegørelse, fremstilling.

lære, filosofi.

finde udbredelse, vinde tilslutning.

talte Schelling sandt.

ganske vist.

dvs. hver deres særpræg.

som jeg.

om Gud vil.

i tidens løb.

nødvendigvis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bryde frem, vise sig.

lære, filosofi.

evner, omstændigheder.

enfoldigt.

tåbelig.

han skal ikke siden anklage (optativ).

dvs. præster, jf. Luk 1,2 og ApG 6,4.

hastigt.

indbildsk.

omfattende.

for at.

selv om.

betragter.

selv om.

loddet.

således.

forklaringen, løsningen.

historiens, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

dunkle, gådefulde.

selv om.

vil (præsens pluralis).

her: falsk selvsikkerhed.

dvs. kan tilregnes mennesket.

snedigt.

åbenlyse.

skjulte.

vise sig, bryde frem.

fuldt (ud).

gale, vanvittige.

selv om.

det, at en person kan gøres ansvarlig for sine handlinger.

identitetslæren, se indledningen, afsnittet "F.W.J. Schelling".

det, at en person kan gøres ansvarlig for sine handlinger.

egnet, i stand.

ved løgn tillægge sig.

dette har Schelling også haft som midtpunkt, centralt emne.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

formasteligheden, dvs. hovmodet, bespottelsen.

et onde, der er frit og dermed kan tillægges ansvar.

også.

undtagen.

ved løgn tillagte.

helt bestemt.

viser sig, frembryder.

udlægning (eksegese).

ligeglad med.

med en vis berettigelse.

uanset hvor meget.

oversigt.

seneste.

selv om.

påhviler.

velmenende, retsindig.

dvs. præst, jf. Luk 1,2 og ApG 6,4.

nuvel.

skal man bevise (optativ).

utvivlsomt sikkert.

tilbagekalder.

må han bevare (optativ).

ty., 'ordet skal de [vore fjender] lade stå og ingen tak have for det' (overs. GV). Citatet stammer fra strofe fire af Luthers salme "Ein feste Burg ist unser Gott", *Luther 1883-2009*, bind 35, s. 456 f. ("Vor Gud han er så fast en borg", jf. *Den Danske Salmebog 2002*, nr. 336).

klart, indlysende.

således.

selv om.

begrebet, forstået.

ligesom, ganske som.

ganske vist.

fornemmet.

overdreven selvtillid.

også.

påberåbelse af.

også.

den lærde verden, det læsende publikum.

sikker.

bemærkelsesværdigt.

udførlig beskrivelse.

helt sikkert.

fremhævet.

allerede.

stolte.

ganske vist.

en livsførelse, der ikke er noget at udsætte på.

erkendt.

give sig til.

endnu.

helt.

direkte, umiddelbar.

garanti, sikkerhed.

etc.

holdning til.

forstandens tilslutning.

mod.

forstandens tilslutning.

selve det at han fører.

således.

her: dogmer.

inkarnation.

etc.

enfoldigt.

usikker, upålidelig.

berolige samvittigheden med falske forestillinger.

usikker, upålidelig.

nedrighed, ondskab.

have fældet.

som om.

nuvel.

man må ikke bebrejde mig (optativ).

handling, gerning.

ikke alle har.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

anføre.

et bevis, som går ud over det tilstrækkelige.

kræves.

præst. Betegnelsen folkelærer anvendtes hyppigt blandt rationalister, som opfattede det at undervise folket som et af de vigtigste elementer i præstens kald.

her: studerende ved forelæsningerne.

dvs. eksegesi, bibelfortolkning.

fortolke, udlægge.

præsterne. Betegnelsen folkelærer anvendtes hyppigt blandt rationalister, som opfattede det at undervise folket som et af de vigtigste elementer i præstens kald.

beherske.

den kristne lære.

skriftsteder.

det vil sige.

(et nyt) pavedømme.

præst. Betegnelsen folkelærer anvendtes hyppigt blandt rationalister, som opfattede det at undervise folket som et af de vigtigste elementer i præstens kald.

i det jordiske.

kemien.

dræning.

landhusholdning, landbrug.

mest overfladiske.

de sammenstykkede værker.

åbenlyst.

i litterær virksomhed.

det at skrive resuméer af eller notitser til en bog.

lærd dannelse, boglig lærdom.

berømmelse, anseelse.

ikke.

også.

bemærket, anmærket.

derfor.

for ham skal det være (optativ).

stormfulde dage.

mod.

drage i krig.

stort.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

var ikke nøjeregnende med ham, dvs. gik ikke hans teologi efter i sømmene.

ellers vil den.

dvs. præster, jf. Luk 1,2 og ApG 6,4.

misforståelse.

synspunkt.

da.

en verdenshistorie i hovedtræk.

have ventet.

fuldstændigt, komplet.

uafvidende.

selvretfærdigheden.

verdenshistorien.

bestemt.

således.

gøre gældende for.

også.

i alt fald.

er foretaget uafvidende.

i høj grad.

uafvidende.

dadle, kritisere.

bedømme med egne øjne.

sikker.

undtagen.

tilbagekalde.

have udsat.

helt sikkert.

udsat.

hvis.

rådført.

min gerning, mit kald.

bestemt.

have udsat.

min gerning, mit kald.

virkelig, først og fremmest.

den gerning, det kald.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

helt, fuldstændig.

seneste tidsalders.

enkelthederne, detaljerne.

den store mand, helten.

kortvarig rigdom og pragt.

kommer til syne.

foretrak han det.

sådan.

være således.

den urolige, udsvævende levevis.

bestemt.

her: død.

så at.

her: længsel.

bevise urigtigheden af, modbevise.

alt andet.

striden.

lat., 'vi skiftevis giver og beder om denne tilgivelse' (overs. GV). Citat fra Horats' *Ars poetica*, vers 11, som i Axel Juels oversættelse lyder: "Den Ret vil jeg selv gøre Brug af og indrømme andre" (Horats 1945, s. 91).

genoptaget.

tilbagekalde.

være således.

kort.

historie, både som et skriftligt værk og som indbegrebet af de fortidige begivenheder.

adfærd i offentligheden, her især i tidsskrifter.

kritik, bebrejdelse.

hvis.

eftersom.

garanti, sikkerhed.

lat., 'jeg har talt'; en gammel romersk talemåde, hvormed taleren angiver, at hans tale er forbi. Grundtvig alluderer formentlig også til den længere talemåde "Dixi et salvavi animam meam" (jf. 1 Mos 19,17 og Ez 3,19 i den latinske bibel), som betyder 'jeg har talt og frelst min sjæl'.

Anvendt litteratur

- *Danmarks og Norgis Kirke-Ritual 1685-1985*, genudgivet af Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi. U.st. (1985)
- *Den Danske Salmebog* (2002). København
- Grimm, Jacob & Wilhelm Grimm (1854-1960) *Deutsches Wörterbuch* 1-34. Leipzig. Anvendt i den

digitaliserede udgave <http://woerterbuchnetz.de/DWB/>

- Grundtvig, N.F.S. (1809) "Sagas Tempel. (Ved Johannes Müllers Død.)" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 74, sp. 1190-1192
- Grundtvig, N.F.S. (1812) *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Horats (1945) *Horats' Satirer og Breve*, overs. af Axel Juel. København
- Luther, Martin (1883-2009) *D. Martin Luthers Werke. Kritische Gesamtausgabe*. Weimar
- Mau, E. (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat 1-2*. København
- Schelling, F.W.J. (1812) *Denkmal der Schrift von den göttlichen Dingen etc. des Herrn Friedrich Heinrich Jacobi und der ihm in derselben gemachten Beschuldigung eines absichtlich täuschenden, Lüge redenden Atheismus*. Tübingen